

Од 24 мали општини само две, Демир Хисар и Крушево, направиле трансфер на вработените и на имотот. Десеттина општини (Чучер Сандево, Богданци, Студеничани, Петровец, Јегуновце, Долнени, Градско, Липково, Карбинци и Дојран), не ги презеле потребните активности за ова прашање. Овие податоци ги покажала спроведената анкета на Министерството за локална самоуправа, еден месец (крајот на јули) по почетокот на децентрализацијата.

■ Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

ласти за кои ќе се покаже дека не можат сами да ја извршуваат надлежноста, да воспостават соработка со соседната општина, ако тоа придонесе за поефикасно и поекономично работење. Од направената анкета, тоа е ситуација од крајот на јули, констатирано е дека во најголем број од овие мали општини трансферот на вработените и на имотот сè уште се

сфер на имотот и на вработените беше во тек, а имаше и десеттина општини кои не ги презеле потребните активности за овој трансфер. Иако од подрачните единици на Министерството за локална самоуправа спогодбите за преземање имот и вработени се испратени до општините, тие немаат потпишано ниту една спогодба. Во голем дел причината за ваквата сос-

Кон крајот на јули, две мобилни екипи на Министерството за локална самоуправа посетија 24 мали рурални општини со ограничени капацитети и спроведоа анкета за да видат како еден месец по официјалниот старт на децентрализацијата, овие општини се снаоѓаат во новите услови, пред сè, да се види до каде е со трансферот на вработените и на имотот. Станува збор за општините Јегуновце, Желино, Боговиње, Демир Хисар, Долнени, Крушево, Чашка, Градско, Неготино, Липково, Старо Нагоричане, Ранковце, Крива Паланка, Карбинци, Чешиново, Облешево, Зрновци, Дојран, Валандово, Гевгелија, Богданци, Чучер Сандево, Сопиште, Студеничани и Петровец.

Нивна цел било да се посетат што повеќе мали општини, меѓутоа да биде опфатена целата територија на државава. Исто така, нивна цел било и да се види дали тие мали општини имаат капацитет да ги извршуваат сите пренесени надлежности, затоа што во согласност со Уставот и со Законот за локална самоуправа во Република Македонија, сите општини имаат подеднакви надлежности, но од друга страна, пак, сите општини немаат подеднаков капацитет. Законот за локална самоуправа дава можност во оние области каде што општините ќе оценат дека сами не можат да ја извршуваат надлежноста или, пак, ако оценат дека ако сами ја извршуваат таа надлежност би биле

МАЛИТЕ ОПШТИНИ СЕ СНОАЌААТ

понефикасни и понекономични, имаат можност да остварат соработка со соседните општини. Портпаролката на Министерството за локална самоуправа, Ели Чакар, вели дека постојат разни видови функционална соработка, која општините можат да ја користат. Имено, можат да склучат договор во одредена област со поголемата соседна општина, таа во нивно име да ги администрира тие услуги, зошто се претпоставува дека таа општина има оформено администрација, за да не се дуплираат. Општината треба да направи проценка дали ако администрирањето ѝ го препушти на поголемата општина, која ќе ја наплати таа услуга од помалата, тоа ќе биде поефикасно и поетивно, отколку ако тоа го прави сама. Постои и друга можност, односно неколку општини да се здружат и да формираат заедничко јавно претпријатие или, пак, заедничка администрација за одредена област.

ПОТТИК

"Практично - додава Чакар - целта на децентрализацијата е на локалните власти да им понудат поекономични и поефикасни услови, а општините сами треба да ги бараат тие начини. Ние ги поттикнуваме општините да се преиспитаат и да ја искористат можноста за оние об-

ГРАЃАНИТЕ МОРААТ ДА ГИ ДОБИВААТ УСЛУГИТЕ, ЕЛИ ЧАКАР

одвиваше. Во две општини, Демир Хисар и Крушево, трансферот на вработени и на имот беше речиси завршен. Со донесувањето на законите и нивното стапување на сила од 1 јули 2005 година трансферот на надлежности е завршен. Во поголем број општини постапката за тран-

тојба се и постојните административни капацитети на тие општини, значи имаат мали наследени административни капацитети со по 5-6 луѓе во администрацијата и сè уште имаат неоформени сектори и одделенија. Во овој транзиционен период многу од тие општини немаа

капацитет тоа да го направат на ефикасен начин. Повеќето од нив не го проблематизираат потпишувањето на овие спогодби и преземањето на вработените и на имотот, туку најавуваат дека, пред сè, би сакале да ги донесат актите за систематизација и организација, а потоа да ги преземат и да ги вклопат во тие акти, што апсолутно не е обврзувачко, затоа што мо-

ТЕРИТОРИЈАЛНА ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЕДИНИЦИТЕ НА ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА

врски инсистира на сите 370 вработени. Сепак, треба да се најде некое компромисно решение, ние како Министерство за локална самоуправа имаме задача постојано да ги помагаме општините, да го следиме процесот на децентрализација. Имаме разбирање и за нивните аргументи, меѓутоа не е в ред ако општината која во оваа фаза тврди дека нема капацитет и нема потреба, веднаш потоа да објави конкурс за вработување нови луѓе, тоа значи дека и тие не останале доследни на принци-

ТЕШКО СО НАДЛЕЖНОСТИТЕ

жеа да го направат тоа и на друг начин - прво да ги преземат, па потоа да ги предвидат во актите за систематизација. Меѓутоа, тие го одбрале тој начин. Иако законскиот рок за носење на актите беше 60 дена од конституирањето на локалната самоуправа, некои општини, помалите, задоцнија и заради немањето административен капацитет веднаш да ги подготват. Факт е дека и тие беа притиснати, брзо се слуочија локалните избори, па имаа релативно мало време да се адаптираат на новите околности, да ги апсорбираат новините. И за нас овие ситуации беа предвидливи, очекувани, особено за општините со помал капацитет. Оваа анкета ја направивме токму од тие причини, да лоцираме каде им се проблемите, слабостите, имаат ли потреба од наша поддршка за да можеме да реагираме и да им помогнеме во процесот на децентрализацијата".

Во спроведената анкета општините одговарале на неколку прашања.

"Анкетата - објаснува Чакар - содржи генерални податоци за општините, а во неа се наоѓаат одговорите на прашањата дали е завршен

трансферот на вработени, колку вработени имала општината пред тоа, колку се преземени а колку се предвидени со новите систематизации, дали можат самостојно да ги извршуваат сите надлежности и дали имаат капацитет за тоа, доколку немаат, од нив побаравме мислење за тоа какво решение нудат. Очигледно е дека малите општини сè уште немале време да се концентрираат на таа проблематика, а генерално сите одговараат дека имаат капацитети, освен во противпожарната заштита, која и така е регионално организирана. Постојат 30 регионални центри, а другите општини кои не се регионален центар ќе склучат спогодби со регионалниот центар. Јасно им е како тоа треба да го направат. Во другите сегменти сите рекле дека имаат капацитет да ги извршуваат надлежностите, освен оние каде немало трансферирани објекти или вработени, па некако како од старт тие да се откажуваат од таа надлежност. Но, тоа не значи дека ако немаат градинка или спортска сала дека ја немаат и надлежноста. Тие ја имаат надлежноста и во рамките на своите капа-

цитети, можности или функционалната соработка, треба да побараат начини како да ја остваруваат таа надлежност, а не да се откажат".

СТАВ

Општините имаат проблем со трансферот на вработени од Министерството за транспорт и врски. Пред стартот на децентрализацијата и општините и Заедницата на единиците на локалната самоуправа зазедоа став дека не се во состојба и немаат капацитет да ги апсорбираат сите 370 вработени. Кога почнаа да ги преземаат вработените тие, како што ни објаснува Чакар, сами го вршеле изборот колку и кои луѓе ќе ги преземат. Од Министерството за локална самоуправа веруваат дека при преземањето на вработените од Министерството за транспорт и врски, пред сè, општините се раководеле од сопствените потреби и капацитети.

"Сега произлезе проблемот кој општините го најавија и на почетокот, односно дека не можат да ги апсорбираат, дека немаат реална потреба или капацитет за тоа. Министерството за транспорт и

вите", вели Чакар.

Кога станува збор за трансферот на имот, од Министерството за локална самоуправа велат дека тоа е административна постапка. Владата усвои одлуки за трансфер на установите од областа на културата, социјалната заштита, образованието (домови на култура, детски градинки, училишта). Оттаму објаснуваат и дека трансферот на установите се одвивал во пакет со трансферот на вработените. Друг сегмент е трансферот на вработените од подрачните единици на Министерството, заедно со подвижниот и неподвижниот имот, што подразбира бироа, столчиња, компјутери и канцеларии.

"Трансферот на установите се одвиваше многу поедноставно затоа што формално поедноставно ги преземаат училиштата, детските градинки... заедно со вработените и затоа што овие сфери и натаму ќе можат да се финансираат од централниот буџет. Вработените од образованието, наставници, професори, луѓе од областа на културата, социјалната заштита, вработените во детските градинки, плата и натаму ќе добиваат од цен-

тралниот буџет. Во овој момент тоа нема да биде дополнителна обврска за општините и од тие причини трансферот стартуваше полесно. Додека, пак, вработените во подрачните единици на Министерството во иднина ќе бидат вработени во општинската администрација и плата ќе добиваат од општината, од нивните изворни приходи. Затоа, во овој сегмент градоначалниците се многу повнимателни, пред сè, се раководени од лимитираноста на сопствените буџети, а веројатно и од желбата да вработат и луѓе по сопствен избор", вели портпаролката на Министерството за локална самоуправа.

Во спроведената анкета општините биле прашани и дали имаат други специфични проблеми за кои немало прашање во Прашалникот. Главно, сите овие мали општини како проблем го поставувале немањето компјутери, доволно просторни услови, средства за работа и службени возила. Повеќето тоа го претставувале како хендикеп во овие услови. Чакар нè информира дека Министерството за локална самоуправа, заедно со Македонски телекомуникации, имаат проект, кој не се однесува само за овие мали општини, туку за сите општини во државата, да ги опреми со по еден компјутер, Интернет и ASD врска. Таква потреба имаат помалите општини, затоа што поголемите веќе тоа го имаат, но идејата е да ги имаат барем тие основни услови за работа и да ја искористат можноста за компјутерско поврзување бидејќи на тој начин ќе можат полесно да комуницираат, а и да ја осваруваат функционалната соработка.

Од Министерството за локална самоуправа објаснуваат и дека нивните контакти со општините се постојани, односно комуникацијата се одвива во различни форми, а нивна цел е да ги ажурираат податоците и информациите, како се одвива процесот на децентрализација. За таа цел Министерството за локална самоуправа, во соработка со

проектот КАРДС, веќе работи на подготовка на индикатори и во рамките на работната група за децентрализација има формирано десет тематски подгрупи поодделно за секоја надлежност. Овие подгрупи имаат задача да ја следат секоја област во општините и да видат како тие во конкретната област ги остваруваат надлежностите. Ефектите ќе се мерат со тие индикатори, а таму каде што ќе се утврди дека постои проблем, прво треба да се направи анализа зашто тој се појавува. Подгрупата има задача да реагира, да понуди

со цел да се види како општините се снаоѓаат во новите услови.

"Таму каде што ќе биде потребна помош за процесот на децентрализација, во смисла на зајакнување на капацитетите на општините, но и нормативно, доколку се констатира дека одреден подзаконски акт не создава услови за вистинска реална имплементација на Законот, туку создава проблеми, таа работна група, подгрупа од таа област ќе има задача да види каде се проблемите и ако има потреба да се пристапи кон измена на тој под-

овие четири сфери ќе се одвива преку блок-дотации. Тоа, исто така, се средства од централниот буџет, меѓутоа тие ќе 'легнуваат' на општинските сметки, а нема да одат директно до корисниците, ќе 'легнуваат' на општинските сметки, а потоа општината ќе ја прави распределбата во областа за која тие пари се наменети. Значи, парите кои се наменети за образование, општината ќе ги распределува само за таа област - за образование, нема право да врши нивна пренамена. Општините со Закон ги имаат прифатено надлежностите и треба да ги остваруваат. Доколку одредена општина не може сама да ја остварува таа надлежност или општината не се обидела да ја искористи можноста на функционална соработка со друга општина врз база на таа надлежност, тогаш согласно Законот државата има право да ѝ ја одземе надлежностата во рок од една година, сè додека општината не се оспособи да ја врши надлежностата. Не смее да се дозволи граѓаните од една општина да бидат оставени без соодветни услуги во било која надлежност. Граѓаните мора да ги добиваат услугите, ако тоа не може да го направи општината тогаш државата ќе ја преземе надлежностата за да им ги обезбеди услугите на граѓаните. Се надеваме дека до тоа нема да дојде затоа што целта на процесот на децентрализација не е тоа. Станува збор за превентивна мерка која искрено се надеваме дека нема да мораме да ја примениме бидејќи целта е надлежностите да се пренесат што поблиску до граѓаните. И Владата и Министерството за локална самоуправа постојано работат на зајакнување на капацитетите на општините, на едукација на локалната администрација во рамките на објективните можности, со постојана поддршка од донатори, сè со цел да се обезбедат сите неопходни услови за општините да можат самостојно да си ги извршуваат надлежностите", објаснува портпаролката Ели Чакар.

решение. Цел на Министерството е постојано да врши мониторинг на општините и да го помага процесот на децентрализација. Од ова Министерство велат дека анкетирањето ќе продолжи и натаму. Меѓутоа, тоа е само една од многуте форми која Министерството ги практикува за да биде во постојана комуникација со општините и да знае што се случува. Веќе е во фаза изработката на нова база на податоци, поодделно за секоја општина која, исто така, треба да биде во функција на нивно следење на процесот на децентрализација и негово помагање. Базата на податоци ќе ја користи работна група за децентрализација, која е меѓуресурска, но и подгрупите

законски акт, дури и на одредена законска регулатива", вели Чакар.

Со почетокот на децентрализацијата на 1 јули 2005 година општините ги добија надлежностите, а 2007 година е поврзана со финансирањето на надлежностите. До 2007 година четирите витални сфери - образование, култура, здравство и социјална заштита, ќе се финансираат од државата. Платите ќе се обезбедуваат преку централниот буџет, а основните функции ќе се финансираат со наменски дотации кои, исто така, ќе се обезбедуваат од централниот буџет. Од 2007 година натаму, кога 95 отсто од општините ќе покажат финансиска зрелост тогаш финансирањето на